

Bijeenkomst 6: evalueren op leerlingenniveau (werkgroep)

Passende perspectieven – rekenen			
Bijeenkomst 6 Evalueren op leerlingenniveau	Evalueren van onderwijsaanbod op leerlingenniveau met passende perspectieven Via observatieverslagen leerlingwerk, leerlinginterviews	Bijeenkomst 6 werkgroep 120 min	Maart
Materialen: <ul style="list-style-type: none"> • Doelenlijsten en leerroutes • Verzamelde gegevens tijdens de periode van uitvoering van het lesplan • Bijlagen 6.0, 6.1, 6.2A t/m 6.2D, 6.3, 6.4, 6.5 en 4.7 • Videofragmenten 6.1, 6.2a en 6.2b 			

Samenvatting

Gedurende een periode van 6-8 weken hebben leerkrachten uit de werkgroep lesgegeven op basis van de leerroutes van Passende perspectieven – rekenen. In deze periode hebben twee gesprekken plaatsgevonden, waarin is geëvalueerd op leerkrachtniveau: in hoeverre kan de leerkracht met het opgestelde lesplan uit de voeten en is het eventueel nodig het plan bij te stellen?

In deze bijeenkomst wordt geëvalueerd op het niveau van de leerlingen in de eigen groep. Verschillende mogelijke manieren om het leerproces van de leerlingen te evalueren komen naar voren. In de beschrijving van bijeenkomst 5 zijn suggesties gegeven hoe evalueren tijdens het leerproces vormgegeven kan worden. Naast de toetsen uit het leerlingvolgsysteem en methodegebonden toetsen is dat bijvoorbeeld via observaties van rekenlessen, leerlingenwerk (portfolio) en interviews met leerlingen. In deze bijeenkomst wordt alle verzamelde informatie bij elkaar gelegd en gekeken of de gekozen doelen passend waren of dat andere keuzes gemaakt moeten worden.

Verder verzamelt de werkgroep voorbeelden van good practices ter voorbereiding op de teambijeenkomst in april/mei.

Doelstelling

- De focus ligt in deze bijeenkomst op het evalueren van leeropbrengsten en van het leerproces op leerlingenniveau: hebben de leerlingen de doelen gehaald? En zo ja, hoe? Op basis van de verzamelde gegevens zo nodig bijstellen en/of versterken van het groepsplan.
- Naast de evaluatie op leerlingenniveau worden voorbeelden van good practice verzameld ten behoeve van bijeenkomst 7.

Vorbereiding

- De externe begeleider bereidt in overleg met de interne projectcoördinator de bijeenkomst voor en maakt een programma van ongeveer 120 minuten.
- De in voorafgaande lesperiode door de werkgroep verzamelde gegevens van de eigen leerlingen vormen het uitgangspunt voor de evaluatie op leerlingenniveau. Suggesties voor te verzamelen gegevens zijn te vinden in de beschrijving van bijeenkomst 5. Mochten er weinig of geen gegevens voorhanden zijn, dan kunt u gebruikmaken van de in deze bijeenkomst beschreven voorbeelden.

Na de bijeenkomst

Na de bijeenkomst is duidelijk of de aangeboden doelen passend waren, of dat aanvullende dan wel andere doelen gekozen moeten worden. Aan het eind van de bijeenkomst ligt er een nieuwe set doelen, waarmee de leerkracht verder kan.

Verder zijn enkele good practices besproken en geselecteerd, die in de volgende (team)bijeenkomst gepresenteerd worden aan collega's.

Inhoud

Bijeenkomst 6: Evaluatie van het onderwijsaanbod op leerlingenniveau	
1. Rekeninspiratie	<ul style="list-style-type: none">• Bijlage 6.0• Bijlage 6.1: Powerpoint dia 5 en 6• Bijlage 6.2A t/m 6.2D: Kwaliteitskaarten over breuken, verhoudingen, kommagetallen en procenten
2. Bespreken tussentijdse opdrachten: toetsgegevens en eigen gegevens uit formatieve evaluatie	<ul style="list-style-type: none">• Verzamelde gegevens tijdens periode van lesgeven
3. Voorbeelden van ervaringen met formatieve evaluatie	<ul style="list-style-type: none">• Bijlage 4.7: special Volgens Bartjens• Bijlage 6.3: portfolio aanleggen met leerlingenwerk• Bijlage 6.4: verslag van interviews• Videofragmenten 6.1, 6.2a en 6.2b
4. Discussie toetsing en formatieve evaluatie	
5. Start van een nieuwe cyclus Vorbereiding op bijeenkomst 7	
6. Afspraken en afsluiting	<ul style="list-style-type: none">• Bijlage 6.5: verslag teambrede invoering

Onderdeel 1: Rekeninspiratie (optioneel)

De rekeninspiratie bij deze bijeenkomst betreft een oefening over instructie. U kunt hiervoor gebruikmaken van bijlage 6.0.

Onderdeel 2: Bespreken van de tussentijdse opdrachten: toetsgegevens en formatieve evaluatie

Verschillende mogelijke manieren om het leerproces van de leerlingen te evalueren en de leervorderingen te bespreken passeren de revue. De in voorafgaande lesperiode door de werkgroep verzamelde gegevens vormen hiertoe het uitgangspunt.

Suggesties voor te verzamelen gegevens zijn te vinden in de beschrijving van bijeenkomst 5.

Mochten er weinig of geen gegevens voorhanden zijn, dan kunt u gebruikmaken van de hieronder beschreven voorbeelden.

De werkgroep heeft de in de afgelopen periode verzamelde informatie over de leerlingen bij de hand. Het betreft bijvoorbeeld:

- Cito LOVS score aangevuld met resultaten op methodegebonden toetsen;
- video-opnames van (delen uit de) lessen of van interviews met leerlingen;
- observatiegegevens
- leerlingenwerk

Toetsgegevens

Passende perspectieven maakt keuzes in aanbod in de (onder-) en middenbouw om de leerlingen ook de kans te bieden kennis te maken met domeinen uit de bovenbouw. Toetsen sluiten hier meestal niet bij aan. Ons advies (ook van het Cito) is om toetsonderdelen die wel zijn aangeboden, maar niet in de Cito LOVS toets voorkomen, te toetsen met items uit de methodegebonden toetsen.

Houd er rekening mee dat de leerlingen op onderdelen weinig of geen vooruitgang laten zien op de Cito toets. Dit komt doordat keuzes zijn gemaakt in doelen in de (onder- en) middenbouw. De aanvullende toetsitems uit methodegebonden toetsen moeten in beeld brengen in hoeverre de leerlingen de doelen die ze voorheen niet aangeboden kregen (bijvoorbeeld uit de bovenbouw) nu wel beheersen.

Het is belangrijk dat de toets aansluit bij de doelen die aan het begin van het traject zijn opgesteld.

Neem de toetsscores erbij en bekijk de resultaten.

- Hebben de leerlingen die doelen gehaald?
- Wat valt mee? Wat valt tegen?
- (Hoe) kunnen we vooruitgang zichtbaar maken?

Vat de toetsscore op als aanvullende informatie over het niveau van de leerling, onder die omstandigheden (een toetssetting).

Eigen gegevens uit formatieve evaluatie

In de beschrijving van bijeenkomst 5 zijn verschillende vormen van formatieve evaluatie besproken. De werkgroep heeft hiervan ten minste één voorbeeld uitgeprobeerd tijdens de periode van lesgeven. Leg de ervaringen hiermee naast de toetsresultaten en trek conclusies over de vorderingen van de leerlingen.

Wellicht wil een leerkracht zijn/haar video-opname waarop de formatieve evaluatie zichtbaar is, bespreken in de groep.

Onderdeel 3 Voorbeelden formatieve evaluatie

Voor een beschrijving van de vormen van formatieve evaluatie verwijzen we naar de beschrijving in bijeenkomst 5, p.4-5. Ook kan gebruik gemaakt worden van de special van Volgens Bartjens over formatieve evaluatie en van bijlage 4.7.

Portfolio aanleggen met leerlingenwerk (bijlage 6.3)

In het kader van de toetsing is het gebruikmaken van notities van leerlingen op kladblaadjes een perspectiefrijke weg. In de nieuwe regelgeving mogen kladblaadjes altijd gebruikt worden bij toetsen, in tegenstelling tot sommige andere hulpmiddelen.

Een mogelijk hulpmiddel is een gestructureerd kladblaadje (denkpapier). Het denkpapier is breed inzetbaar:

- bij vertaling van de (verbale) opdracht naar rekentaal;
- bij structurering van de opdracht (modellen of formeel);
- stapsgewijs oplossen van de opdracht;
- als geheugensteun.

Daarnaast geeft een dergelijk denkpapier houvast bij de reconstructie van de denkweg voor de leerling en voor de leerkracht. Die krijgt een beter beeld van de gedachtegang van een leerling en kan dan ook makkelijker bijsturen als het nodig is.

We bekijken de oplossingen van enkele SBO leerlingen van ruim 11 jaar op de volgende vraag: 'Er zijn 4 groepjes van 6 kinderen. Hoeveel kinderen zijn dat?' (zie bijlage 6.4).

Opdracht 'Er zijn 4 groepjes van 6 kinderen. Hoeveel kinderen zijn dat?'

Bekijk de oplossingen van de leerlingen.

- Wat vind je van het niveau van deze leerlingen?
- Van welke leerling zou je meer willen weten over de denkweg?
- Welke mogelijkheden zie je in het gebruik van notities van leerlingen in het onderwijs?
- Wat zou jij zelf van leerlingen uit je eigen groep verwachten?

Evaluatie van het leerproces: kindgesprekken/leerlinginterviews

Gesprekken met kinderen kunnen veel informatie opleveren over het ontwikkelingsproces van de leerlingen. Een mogelijkheid is de laatst afgenomen Cito toets te nemen en de leerlingen te laten vertellen over de manier waarop ze een opgave zouden oplossen.

We geven weer een voorbeeld van drie leerlingen van een sbo-school.

Schoolverlaters aan het woord: Said, Jasmijn en Floor

Said (12 jaar), Jasmijn (13,5 jaar) en Floor (12,5 jaar) zijn schoolverlaters en zitten op het sbo. Ze zijn twee keer geïnterviewd, een keer voorafgaand aan het kiezen van doelen uit de leerroutes en een keer na afloop van de uitvoering van het plan. De visie van Passende perspectieven is, dat leerlingen wel degelijk onderdelen uit de stof van de bovenbouw aangeboden kunnen krijgen, terwijl ze de stof uit de onderbouw nog niet (volledig) beheersen.

Opdracht: conclusies over leerlingenniveau op basis van gesprek

In het verslag zijn de oplossingen van de drie leerlingen op vijf (dezelfde) rekenopgaven beschreven (bijlage 6.4).

Vergelijk de manier waarop de leerlingen de bioscoopopgave oplossen met de oplossingen bij de breuken- en procentenopgave :

- Wat vind je over het algemeen van het niveau van deze leerlingen?
- Geven deze oplossingen een indicatie dat de visie van Passende perspectieven klopt?

Andere besprekpunten:

- Waar merk je leerwinst voor deze leerlingen?
- Wat vinden deze leerlingen nog lastig?
- Hoe zou jij deze leerlingen verder kunnen begeleiden? (wat zou je vervolgstap kunnen zijn?)

Videofragmenten Daan (6.1) en Floor (6.2a, 6.2b)

In het materiaal zijn ook videofragmenten opgenomen van Daan en Floor. Hieronder vindt u een opdracht bij deze fragmenten.

Opdracht:

- > Welke oplossingen laten deze leerlingen zien en horen?
- > Waar merk je leerwinst?
- > Waar zou je mee verder willen als leerkracht?

Leerlinginterviews of kindgesprekken zijn een manier om het leerproces te volgen en te evalueren.

- > Welke meerwaarde kunnen leerling interviews op je eigen school hebben?

Dit bespreekpunt is bedoeld om de werkgroepleden zelf in beweging te zetten... eigen leerlinginterviews ter voorbereiding op teambijeenkomst 2 (bijeenkomst 6) kan het draagvlak in het team versterken!

Onderdeel 4: Discussie toetsing en formatieve evaluatie

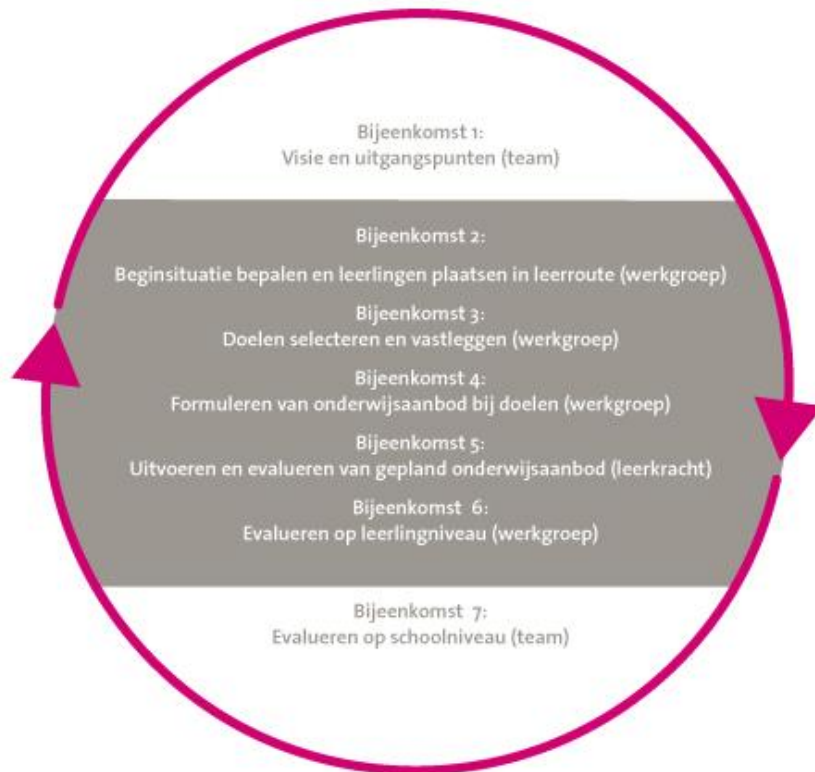
Werken met Passende perspectieven – rekenen betekent onder andere het leren denken in doelen. Voor de zwakkere rekenaars maak je soms keuzes in doelen, hetzij door de doelen op een ander handelingsniveau aan te bieden, hetzij door bijvoorbeeld te kiezen in aantal strategieën. Anderzijds krijgen leerlingen door die keuzes wel onderdelen op basaal niveau uit de bovenbouw aangeboden, waar dat eerst niet of nauwelijks het geval was. Door deze keuzes wordt het toetsen van leerresultaten lastiger, want de beschikbare toetsen volgen de gangbare lijn zoals die in rekenmethodes zit.

Op het moment dat een school onderbouwd de keuze maakt om bepaalde doelen niet na te streven, bestaat de kans dat de leerlingen lager (of anders) scoren op die onderdelen op de Cito toets, wat zal leiden tot een lagere vaardigheidsscore. De onderdelen die ze wel hebben gehad, kunnen niet met Cito worden gemeten, omdat die in een andere toets zitten. Dit vraagt om andere vormen van evaluatie, naast de Cito toets. In deze bijeenkomst is een aantal mogelijkheden de revue gepasseerd hoe dat zou kunnen. We zagen voorbeelden van lesobservaties, van leerlinginterviews en van leerlingenwerk. Die geven al een aardig beeld van de mogelijkheden van de leerlingen. De Cito score kan dit beeld bevestigen of aanvullen.

Als begeleider is het hier van belang te benadrukken dat er eerst aandacht voor het volgen van het leerproces nodig is, dat kan door observaties, leerlingwerk en kindgesprekken. Daarna komen de resultaten vaak per kind ook in toetsresultaten tot uiting. Eerst het proces, dan het product... En niet andersom!

Onderdeel 5: Start van een nieuwe cyclus (werkgroep) en voorbereiding op bijeenkomst 7

Dit was de afsluitende bijeenkomst van de eerste cyclus met de werkgroep. Dat betekent niet dat de leerkrachten die in de werkgroep zaten vanaf nu stoppen met het proces van werken met Passende perspectieven. Zij kunnen na deze bijeenkomst een nieuwe set doelen selecteren en er activiteiten bij zoeken. De cyclus begint daarmee weer opnieuw, maar niet bij bijeenkomst 1, maar bij bijeenkomst 3 (doelen selecteren, zie figuur 1).

Figuur 1. Implementatie cyclus Passende perspectieven.

Vorbereiding bijeenkomst 7

De werkgroepleden hebben als leerkracht en/of als lid van de werkgroep de werkwijze van Passende perspectieven uitgeprobeerd. Ter voorbereiding op de (team)bijeenkomst is de volgende vraag van belang:

- Welke ervaringen heeft de werkgroep opgedaan bij het uitproberen van de werkwijze van passende perspectieven?
Welke praktische tips voor het hele team kunnen we hieruit halen?

Maak hier aantekeningen van en neem die mee naar bijeenkomst 7.

Tussentijdse opdracht

Stel dat er volgend jaar met 'maatjes' wordt gewerkt. Ieder lid van de werkgroep werkt met een collega die de werkwijze nog niet kent....

- Hoe zou je het gesprek met een collega kunnen voeren?
- Stel dat de collega de volgende zorg uitsprekt, wat zou je dan doen?

'Sommige collega's in school zitten erg vast aan de methode en denken helemaal niet in doelen en ook niet aan het betekenisvol maken van lessen. De methode is leidend, zowel in doelen als in activiteiten. Methodeschrijvers hebben erover nagedacht, dus het zal wel goed zijn, zo is de redenering.' (Marijke, SBO De Speelboom)

- Deel je de zorg over de weg die er nog te gaan is om de werkwijze van Passende Perspectieven echt goed op school te implementeren?
- Hoe zou de cyclus 'Gebruiksmogelijkheden ...', kunnen helpen?

Maak hier aantekeningen van en neem die mee naar bijeenkomst 7.

Onderdeel 6:Afspraken en aandachtspunten

- De werkgroep stelt in de komende periode een nieuwe set doelen samen voor de leerlingen die een leerroute aangeboden krijgen.
- In de volgende (team)bijeenkomst informeert de werkgroep de collega's over het gelopen traject en ervaringen die daarin zijn opgedaan. Ze nemen de in deze bijeenkomst verzamelde good practices mee ter illustratie.

Bijlage 6.0: Rekeninspiratie

rekenen

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Bijlage 6.0: rekeninspiratie

Gebruik voor de rekeninspiratie de kwaliteitskaarten over breuken, verhoudingen, kommagetallen en procenten (zie bijlage 6.1A t/m 6.1D). De kaarten gaan over rekenonderwerpen die in het basisonderwijs in groep 6, 7 en 8 aan de orde komen.

Op elk van de kaarten staat een tip voor het toegankelijk maken van dit rekenonderwerp voor zwakke rekenaars. Focus bij de vier kwaliteitskaarten op de afstemming op zwakke rekenaars.

Opdracht : Hoe ziet mijn rekeninstructie eruit? (voorbeelden uit kwaliteitskaart)

Kies per tweetal een kwaliteitskaart en bespreek de volgende vragen:

- > Hoe stel je het rekenonderwerp in je instructie aan de orde?
- > Welke accenten legt je methode?
- > Wat vind je van de didactische tips op de kwaliteitskaart?
- > Waar en hoe komt het onderwerp in de doelenlijst van Passende perspectieven aan de orde?

Aandachtspunten voor nabespreking:

Als je breuken, kommagetallen, procenten en verhoudingen in samenhang wilt aanbieden bij zwakke rekenaars, ...

- waar moeten we dan op letten?
- welke afspraken zijn dan nodig?

Bijlage 6.1: PowerPoint- presentatie

rekenen

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Passende
perspectieven

PowerPoint Rekenen Bijeenkomst 6: Evalueren op leerlingniveau

slo

Overzicht bijeenkomsten

Bijeenkomst 1	Visie en uitgangspunten
Bijeenkomst 2	Beginsituatie bepalen en leerling plaatsen in leerroute
Bijeenkomst 3	Doelen selecteren en vastleggen
Bijeenkomst 4	Formuleren van onderwijsaanbod
Bijeenkomst 5	Uitvoeren en evalueren van onderwijsaanbod
Bijeenkomst 6	Evalueren op leerlingniveau (werkgroep)
Bijeenkomst 7	Evalueren op schoolniveau

Van bijeenkomst 4 naar 6

Bijeenkomst 4: Doelen selecteren en onderwijsaanbod formuleren

Daarna een periode: aan de slag met uitproberen van de werkwijze van Passende perspectieven

Er hebben gesprekken plaatsgevonden en er zijn klassenbezoeken/lesobservaties gedaan. Daarmee is het proces op leerkrachtniveau geëvalueerd.

Nu volgt evalueren op het **niveau van de** leerlingen

- Welk leerproces heeft plaatsgevonden bij de leerlingen?
- Welke leervorderingen zien we bij leerlingen?

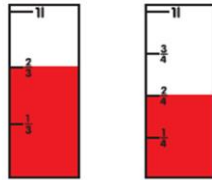
slo

Stap 5 is niet gekoppeld aan een bijeenkomst, maar aan een periode van uitvoeren.

Inhoud van bijeenkomst 6

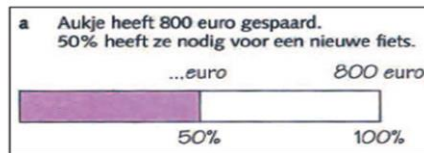
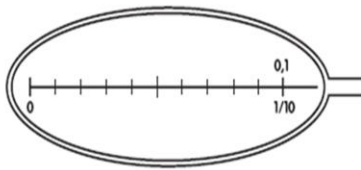
- Optioneel: Rekeninspiratie
- Bespreken tussentijdse opdrachten: toetsgegevens en formatieve evaluatie.
- Voorbeelden
Evaluatie van het leerproces: kindgesprekken (filmpjes)
Evaluatie van het leerproces: leerlingenwerk
Evaluatie van het leerproces: schoolverlaters aan het woord 4.2. Evaluatie van het leerproces: leerlinginterviews in beeld
- Discussie: Is het effect van Passende perspectieven al meetbaar?
- Aandachtspunten voor invoering / afspraken over het voorbereiden van bijeenkomst 6 (team)

Rekeninspiratie: 'Gebroken Getallen'

2/3 liter is meer dan 2/4 liter

Hieronder zie je het eerste stukje van de lijn van 0 tot 1 uitvergroot.

Hoeveel kosten de appels?					
Gewicht in kg:	1	0,5	1,5	3	4,5
Prijs:				€4,50	

slo

Gebruik voor de rekeninspiratie de kwaliteitskaarten over breuken, verhoudingen, kommagetallen en procenten (zie bijlage 5.1.A, 5.1B, 5.1C, 5.1D)

De kaarten gaan over rekenonderwerpen die in het basisonderwijs in groep 6,7 en 8 aan de orde komen.

Op elk van de kaarten staat een tip voor het toegankelijk maken van dit rekenonderwerp voor zwakke rekenaars.

Focus op bij de 4 kwaliteitskaarten op de afstemming op zwakke rekenaars.

Opdracht: Hoe ziet mijn rekeninstructie eruit?

Vragen:

- Hoe stel je nu het rekenonderwerp in je instructie aan de orde?
- Welke accenten legt je methode?
- Wat vind je van de didactische tips op de kwaliteitskaart?
- Waar en hoe komt het onderwerp in de doelenlijst van Passende perspectieven aan de orde?

Mogelijke werkwijze: In tweetallen een kwaliteitskaart kiezen, samen de opdracht/vragen bespreken.

In gezamenlijke nabespreking:

Als je breuken, kommagetallen, procenten en verhoudingen in samenhang wilt aanbieden bij zwakke rekenaars, waar moeten we dan op letten? Welke afspraken zijn dan nodig?

Rekeninspiratie: Opdracht

Hoe ziet mijn rekeninstructie eruit?

In tweetallen een kwaliteitskaart kiezen.

Bespreekpunten:

- Hoe stel je nu het rekenonderwerp in je instructie aan de orde?
- Welke accenten legt je methode?
- Wat vind je van de didactische tips op de kwaliteitskaart?
- Waar en hoe komt het onderwerp in de doelenlijst van Passende perspectieven aan de orde?

slo

Rekeninspiratie: Nabespreking

Wat valt op aan de tips voor zwakke rekenaars op de 4 kwaliteitskaarten?

Als je breuken, kommagetallen, procenten en verhoudingen in samenhang wilt aanbieden bij zwakke rekenaars....

- Waar moeten we dan op letten?
- Welke afspraken zijn dan nodig?

slo

Bespreken tussentijdse opdrachten

Toetsgegevens

- Neem de toetsscores erbij en bekijk de resultaten.
- Hebben de leerlingen die doelen gehaald?
- Wat valt mee? Wat valt tegen?
- (Hoe) kunnen we vooruitgang zichtbaar maken?

slo

Gegevens uit formatieve evaluatie

- Video-opnames van lessen of van interviews met leerlingen
- Observatiegegevens
- Leerlingenwerk
-

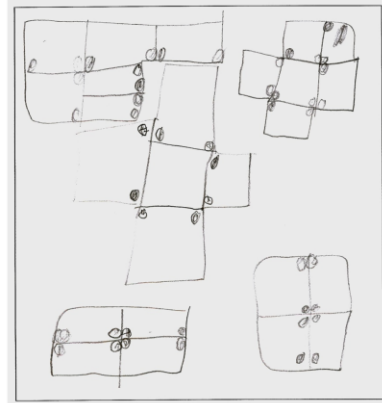
Welke conclusies kun je trekken uit de verzamelde gegevens uit toetsing en formatieve evaluatie?

slo

Voorbeelden van formatieve evaluatie: portfolio met leerlingenwerk

Leerlingenwerk van
vijf kinderen

Opgave: 4 groepjes
van 6 kinderen

slo

Gebruik hier de opdracht over het kladblaadje/denkpapier in bijlage 5.3.

Bij de opgave 4 groepjes van 6 kinderen zijn 5 mogelijke leerlingoplossingen zichtbaar. Op de dia zie je 1 oplossing, bekijk bijlage 5.3 voor de andere 4 oplossingen...

Wat zou jij zelf verwachten?

Voorbeeld formatieve evaluatie: kindgesprekken / leerlinginterviews

- Schoolverlaters aan het woord (verslag)
- Leerlinginterviews in beeld (Floor en Daan)

slo

4.1. schoolverlaters aan het woord

In bijlage 5.4 is een verslag te vinden van leerlinginterviews met 3 schoolverlaters. Het zijn kindgesprekken waarin naar het perspectief van de leerling centraal staat: Wat heb je geleerd in vergelijking met het eerste gesprek.

De opgaven in het gesprek zijn afkomstig uit Cito E5. Met elke leerling zijn 2 gesprekken geweest. 1 gesprek bij de start van pape en 1 na afloop. In beide gesprekken ging het over dezelfde opgaven. Hier gebruiken we de interviews na een half jaar werken met pape.

4.2. Leerlinginterviews in beeld

Er is beeldmateriaal van leerlinggesprekken. We maken gebruik van 3 fragmenten:

- > Thuis geoefend (tafels, Floor)
- > Opgave 19 (dierentuin, Floor)
- > Hoeveel Euro (geld, Daan)

Schoolverlaters aan het woord (verslag)

Said (12 jaar), Jasmijn (13,5 jaar) en Floor (12,5 jaar)
Vertellen ieder over hun aanpak bij 5 (dezelfde) Cito
opgaven...

Bespreekpunten:

- Waar merk je leerwinst voor deze leerlingen?
- Wat vinden deze leerlingen nog lastig?
- Hoe zou jij deze leerlingen verder begeleiden?

slo

Gebruik het Citoboekje van E5 erbij. Vergelijk bijvoorbeeld wat de leerlingen al kunnen bij de breukenopgave en de bioscoopopgave.

Leerlinginterviews in beeld

Fragment 1. Floor: Thuis geoefend! (tafels)

Fragment 2. Floor: Hoeveel mensen gaan er mee naar de dierentuin? (opgave 19)

Fragment 3. Daan: Hoeveel euro? (blikjes cola en koeken)

Kijkvragen:

- Welke oplossingen laten deze leerlingen zien en horen?
- Waar merk je leerwinst?
- Waar zou je mee verder willen als leerkracht?

slo

Fragment 3. Daan: Hoeveel euro? (blikjes cola en koeken)

<i>blikje cola</i>	€ 1,-
<i>koek</i>	€ 0,50

In de pauze van de film koopt vader 6 blikjes cola en 6 koeken.
Hoeveel euro moet vader betalen?

_____ euro

slo

Discussie: is effect van Passende perspectieven meetbaar?

Werken met Passende perspectieven betekent keuzes (in doelen) maken. Het toetsen van leerresultaten wordt lastiger.

- De Cito en de methodetoets meten meer en andere onderwerpen dan de gekozen doelen uit de doelenlijsten...
- Hoe kunnen we vooruitgang zichtbaar maken?
- Kunnen leerling interviews door de werkgroep worden ingezet?

slo

Hier kunnen voorbeelden van cito-toetsboekjes van individuele leerlingen worden gebruikt. Op opgaveniveau is vaak vooruitgang te zien. Per categorie kijken.

In de methodetoets kan ook per onderdeel, per doel naar beheersing worden gekeken (80% of meer goed bij een onderdeel uit de methodetoets dat ook is gekozen in de doelenlijst)

Op het moment dat een school onderbouwd de keuze maakt om bepaalde doelen niet na te streven, zullen de leerlingen lager (of anders) scoren op die onderdelen op de Cito toets, wat zal leiden tot een lagere vaardigheisscore. De onderdelen die ze wel hebben gehad, kunnen niet met Cito worden gemeten, omdat die in een andere toets zitten.

Advies (ook van het Cito): toets die extra onderdelen met de methodegebonden toetsen.

Houd er rekening mee dat de leerlingen op onderdelen lager zullen scoren. Laat de toets afnemen door de leerkracht die altijd de rekenlessen geeft en niet door de groepsleerkracht. Zet eventueel een paar aandachtspunten op het bord. Neem de toets desgewenst twee keer af, een keer conform Cito voorschriften en een keer

zoals je het gevoelsmatig zou willen doen. Let tijdens de afname ook op bv leesvaardigheid (struikelt de leerling daarover?), onrust bij de leerling, impulsief gedrag, etc.

Als begeleider is het hier van belang te benadrukken dat er eerst aandacht voor het volgen van het leerproces nodig is, dat kan door observaties, leerlingwerk en kindgesprekken. Daarna komen de resultaten vaak per kind ook in toetsresultaten tot uiting. Eerst het proces, dan het product... En niet andersom!

Een nieuwe cyclus en afspraken...

De werkgroep heeft de hele cyclus een keer doorlopen. Voor hen begint de cyclus nu opnieuw, bij het selecteren en vastleggen van een nieuwe set rekendoelen (B3).

Verder moeten afspraken gemaakt worden over de voorbereiding van bijeenkomst 7 (tweede teambijeenkomst)

Zie bijlage 6.5 voor een voorbeeld van een evaluatieverslag met daarin **aandachtspunten** voor een teambrede invoering van Passende perspectieven

slo

Zie bijlage 5.5 voor een casus/evaluatieverslag van een werkgroep uit de pilot: Welke aandachtspunten uit het verslag kunnen ook voor onze school gelden?

Vorbereiding bijeenkomst 7

- Wat gaan we het team vertellen/laten zien over Passende perspectieven - rekenen?
- Welke good practices zijn de moeite waard om te delen met het hele team?
- Wie doet wat ?

Noteer de bevindingen en neem die mee naar bijeenkomst 7.

slo

De werkgroep maakt een selectie van de opdrachten, oefeningen en goodpractices uit hun eigen traject (bijeenkomsten werkgroep). Die selectie is bedoeld om de andere collega's te enthousiasmeren en op gang te helpen bij teambrede implementatie van Passende Perspectieven.

Bijlage 6.2A: Kwaliteitskaart Breuken, groep 6, 7 en 8

rekenen

Download:

http://www.schoolaanzet.nl/uploads/tx_sazcontent/Kwaliteitskaart_Breuken_groep_6_7_en_8_02.pdf

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Bijlage 6.2B: Kwaliteitskaart Procenten, groep 6, 7 en 8

rekenen

Download

http://www.schoolaanzet.nl/uploads/tx_sazcontent/Kwaliteitskaart_Breuken_groep_6_7_en_8_02.pdf

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Bijlage 6.2C: Kwaliteitskaart Kommagetallen, groep 6, 7 en 8

rekenen

Download

http://www.schoolaanzet.nl/uploads/tx_sazcontent/Kwaliteitskaart_Kommagetallen_groep_6_7_en_8.pdf

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Bijlage 6.2D: Kwaliteitskaart Verhoudingen, groep 6, 7 en 8

rekenen

Download

http://www.schoolaanzet.nl/uploads/tx_sazcontent/Kwaliteitskaart_Verhoudingen_groep_6_7_en_8.pdf

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Bijlage 6.3: Denkpapier met oplossingen van leerlingen

rekenen

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Bijlage 6.3: Denkpapier met oplossingen van leerlingen

4 groepjes van 6 leerlingen. Hoeveel leerlingen zijn dat?

Een mogelijk hulpmiddel zou een gestructureerd kladblaadje (denkpapier) kunnen zijn. Het denkpapier is breed inzetbaar:

- bij vertaling van de (verbale) opdracht naar rekentaal,
- bij structurering van de opdracht (modellen of formeel),
- stapsgewijs oplossen van de opdracht,
- als geheugensteun.

Daarnaast geeft een dergelijk denkpapier houvast bij de reconstructie van de denkweg voor de leerling en voor de leerkracht. Die krijgt een beter beeld van de gedachtegang van een leerling en kan dan ook makkelijker bijsturen als het nodig is.

Vragen

Op de volgende pagina zie je voorbeelden van leerlingenwerk als antwoord op de bovenstaande vraag. Bekijk de oplossingen van de leerlingen.

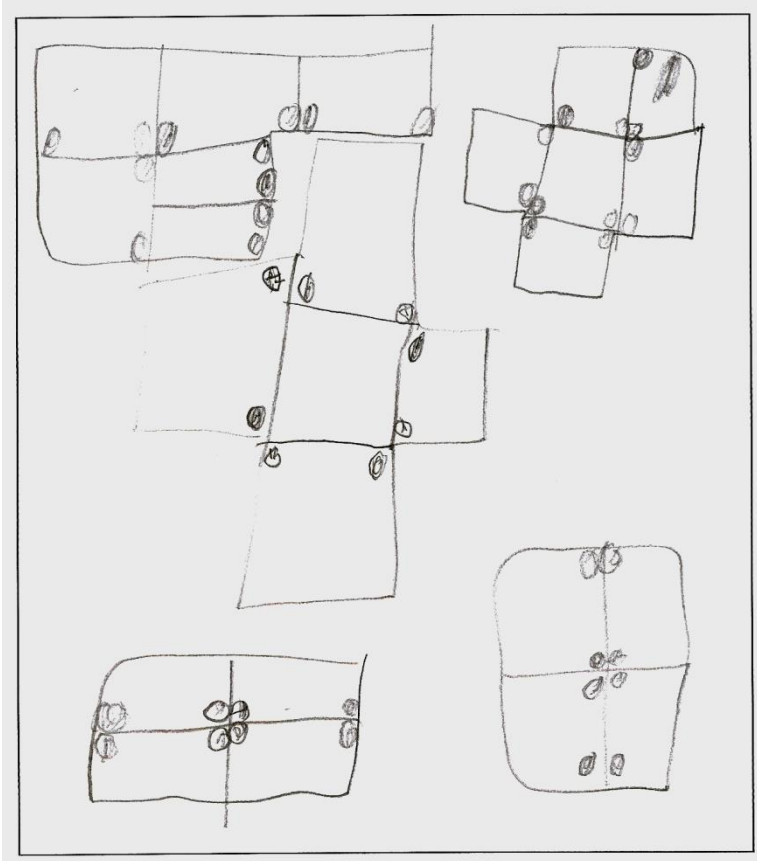
- Wat vind je van het niveau van deze leerlingen?
- Van welke leerling zou je meer willen weten over de denkweg?
- Welke mogelijkheden zie je in het gebruik van notities van leerlingen in het onderwijs?

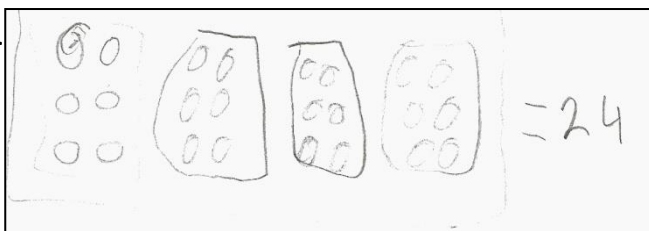
Voorbeelden van wat op een denkpapier kan staan

Vraag: In de klas zitten 4 groepjes van 6 kinderen.
Hoeveel kinderen zijn dat?

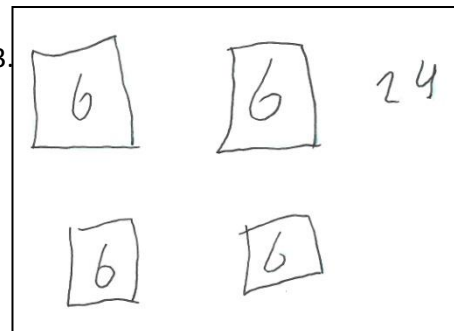
1.

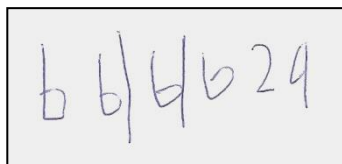
2.

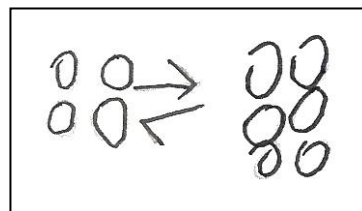
3.

4.

5.

Bijlage 6.4: Verslag interviews met leerlingen

rekenen

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Bijlage 6.4: Verslag interviews met leerlingen van SBO De Speelboom, 8 juli 2013

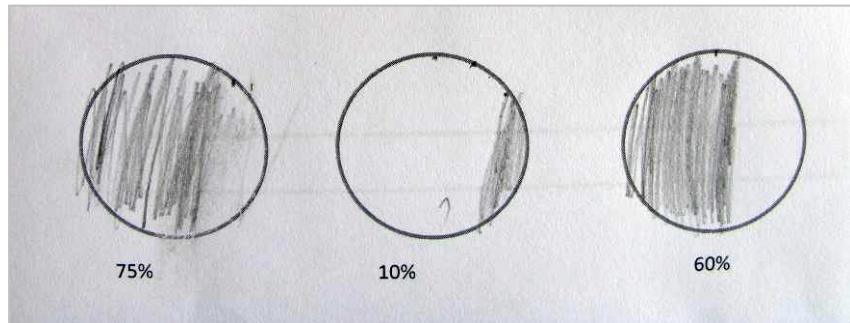
Vandaag interview ik drie leerlingen waarmee ik in november ook een gesprek heb gevoerd. Het gaat om Jasmijn (schoolverlater), Floor (groep 8) en Said (groep 8). Floor en Said hebben nog een jaar op deze school. Jasmijn gaat naar het VMBO.

De insteek was om te kijken wat de leerlingen nog weten en hebben begrepen over procenten, en om daarnaast ook een stukje rekenvaardigheid te testen. We willen immers aantonen dat leerlingen best stof uit een ander (hoger) domein aangeboden kunnen krijgen terwijl ze de stof uit het domein getallen nog niet helemaal beheersen. Met name bij Jasmijn en Floor was in het eerdere interview geconstateerd dat ze de tafels niet goed paraat hebben.

Said (12 jaar)

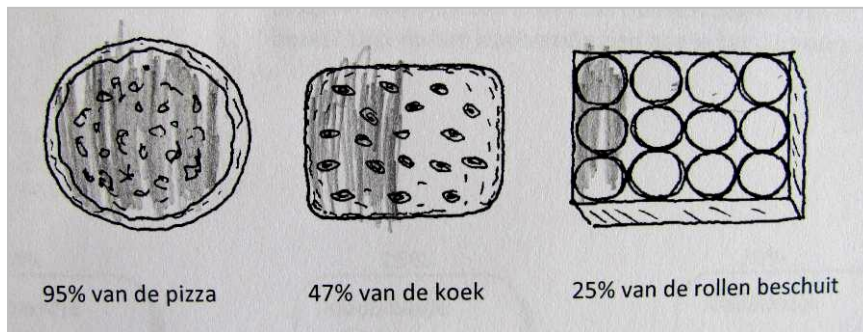
Said is een enthousiast verteller en weet nog wel waar we het in november over hebben gehad (breuken en procenten). Dat hadden ze toen nog niet gehad, maar nu wel. Hij vindt het rekenen wel anders dan vroeger, want nu hebben ze ook breuken gehad enzo en vroeger was het alleen optellen, aftrekken en tafels.

Het blad met de cirkels waar procenten ingekleurd moeten worden vindt hij niet moeilijk: 100% is alles, dus de hele cirkel moet gekleurd (gearceerd), 50% is de helft, 25% is daar weer de helft van. Bij 25% arceert hij 75% ipv 25%, maar hij bedoelt dat 25% niet is gekleurd. Op

aanwijzingen van mij verbetert hij dit. 75%, 10% en 60% kleurt hij vlot in. De laatste twee percentages hoefden niet precies, maar ongeveer.

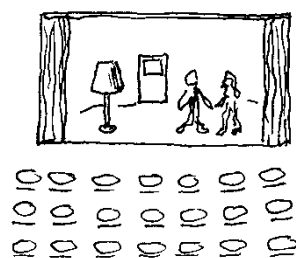
De stroken inkleuren gaat sneller. Hij vindt stroken ook makkelijker, want dan zie je het zo onder elkaar staan.

De pizza en de koek gaat vlot. De beschuitrollen ook, maar als ik daar vraag hoeveel rollen beschuit dat dan zijn zegt hij '12' (de hele doos). Het gaat hier om een percentage van een aantal, dus dat is natuurlijk lastiger dan in

een tekening inkleuren. We gaan even terug: 50% is de helft, hoeveel rollen beschuit zijn dat dan? (6). 25% is daar weer de helft van: dus 3. Blijkbaar is het toch ook weer niet zo moeilijk.

De bioscoop opgave:

'Er zijn 800 plaatsen in de zaal. Hoeveel daarvan zijn er bezet?'

50% is de helft van 800 dus 400.

25% is daar weer de helft van dus 200.

10% ??? Hier komt hij niet uit. Hij denkt 100 ofzo. Ik reik hem de strook aan en we maken er een dubbele strook van: 50% in het midden aan de bovenkant, 400 aan de onderkant. 25% aan de bovenkant, 200 aan de onderkant. 10% aan de boevenkant, wat aan de onderkant? Hij zegt 'o

delen door 3' en slaat er dus eigenlijk maar een slag naar, maar hij zit wel in de goed richting. Ik: 'je doet nu geen 50%, maar 10%, door hoeveel heb je het dan gedeeld?' Het duurt even voordat hij op 5 zit, maar dat je dan dus de 400 ook door 5 moet delen, dat is te hoog gegrepen. We gaan verder met de volgende opgave.

De broekopgave:

De broek kost 80 euro. Je krijgt 25% korting. Hoeveel kost de broek nu?

Said: 20 euro. Hij heeft de korting dus wel goed berekend, maar die nog niet van de prijs afgetrokken.

We hebben het even over de betekenis van korting: dat je minder hoeft te betalen. Zo komt hij er snel op, dat de 20 euro nog van de 80 afmoet en er dus 60 euro overblijft.

Petjesopgave:

Het petje kost normaal 10 euro. Je krijgt 30% korting. Hoeveel kost het petje nu? Hier komt hij per ongeluk op 7 euro uit. 50% is 5 euro, en het is ietsje meer, dus 7 euro.

Kale sommen

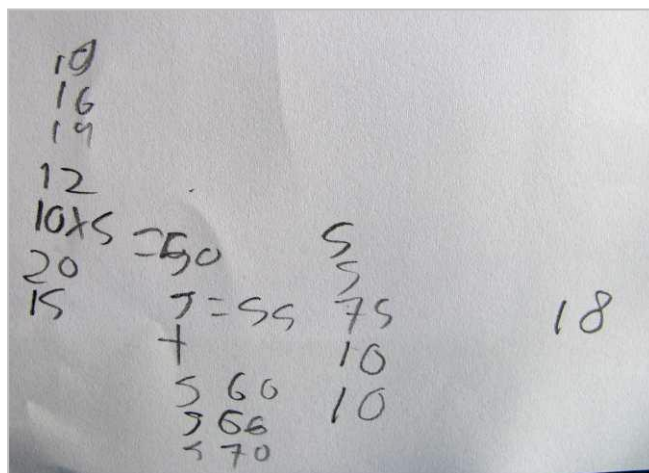
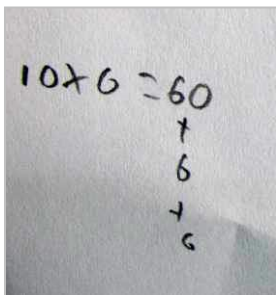
375+175: 300 + 100 is 400, 75+25 is 100, dat is al 500. En dan nog 50: 550.

€2,99 + €1,99 + €3,49 = Deze wil hij op de 'opa-manier' oplossen, waarna hij de getallen onder elkaar zet en ze zo wil gaan optellen. Dan bedenkt hij zich: nee, 2,99 wordt 3 en 1,99 wordt 2, dan is het 4, (hij schrijft even 2 op, omdat er nog 2 cent af moet), en dan 3,50 erbij, dan is het 7 euro 50, en dan moet er 3 (cent) af: 7,47. Hij maakt aan het begin dus een fout bij het optellen, maar de manier is zeker handig.

1200-375: eerst 200 eraf, dan is het 1000, dan moet er nog 175 af, dat is 875. Als hij het nog een hardop voordoet komt hij op 825.

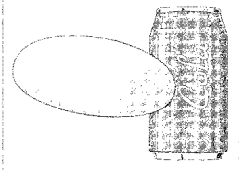
4x125: meteen '500'

6x15: 6x10 is 60, en dan nog 6x5: 90

72:6: dit kost enige moeite, maar na wat stuurwerk van mij komt hij er wel uit. $10 \times 6 = 60$, en dan +6 en nog een keer +6: 12.

92:5: een hele lastige, met die rest. Hij begint met 10×5 is 50 en dan nog een keer 10×5 dat is 100, maar dat is teveel. Vervolgens begint hij opnieuw met $10 \times 5 = 50$, dan +5 en nog een keer +5, tot hij bij 90 is. (18 keer). Antwoord: 18 rest 2.

blikje cola € 1,-
koek € 0,50

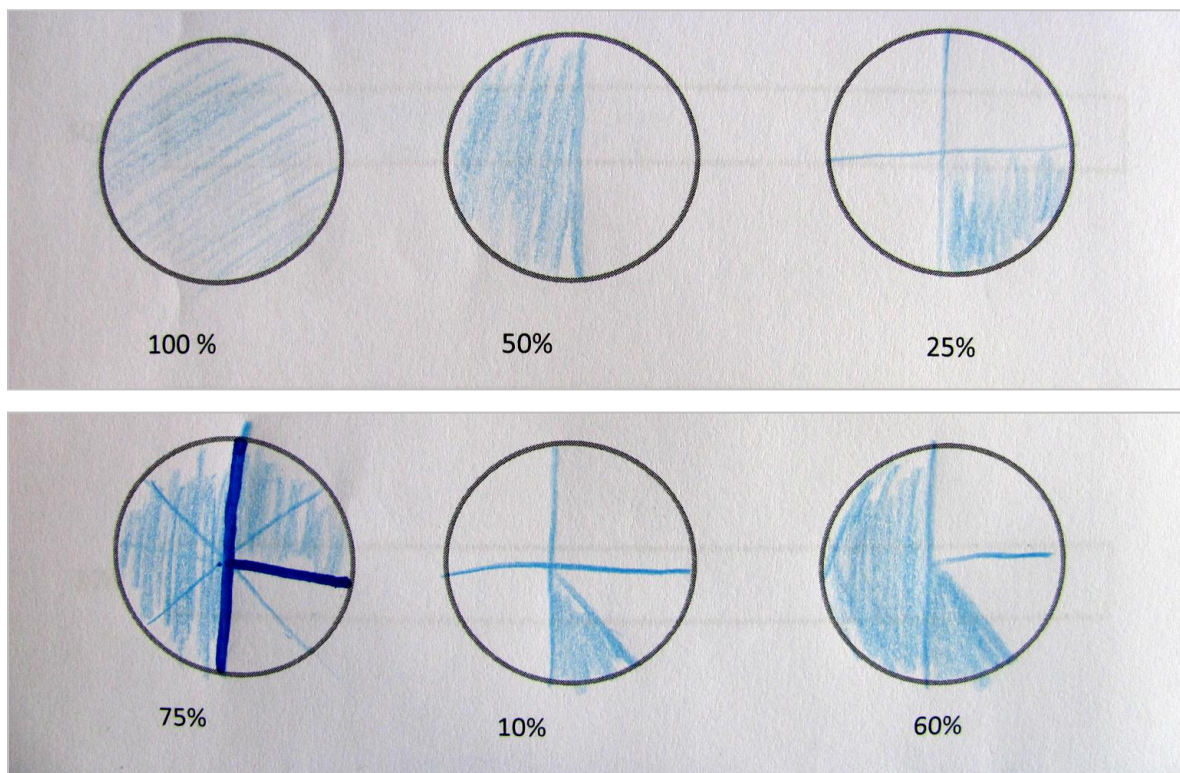
In de pauze van de film koopt vader 6 blikjes cola en 6 koeken.
Hoeveel euro moet vader betalen?

_____ euro

We kijken nog even naar de opgaven die hij in november heeft gemaakt. Daar pakken we de opgave met de 6 blikjes (1 euro) en de 6 koeken (0,50 cent) uit. Destijds had hij de klok horen luiden, maar raakte verstrikt in de 50 cent voor de koeken. Nu kijkt hij even en zegt, dat is 6 euro en de helft 3 euro, 9 euro.

Jasmijn (13;5 jaar)

Jasmijn is een schoolverlater en vindt rekenen een moeilijk vak. Ze kan wel vertellen dat ze dit jaar vaker aan 'praktisch rekenen' deden. Bijvoorbeeld bij koekjes bakken, daar moet je spullen afwegen en met de maatbeker werken. Dat vindt ze leuker en minder moeilijk dan de sommen.

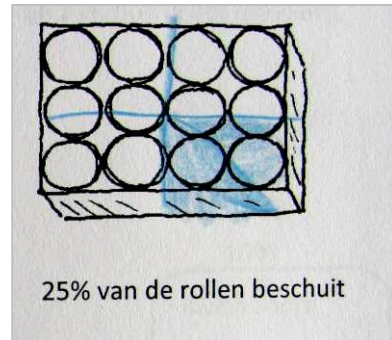
Het blad met de cirkels waar procenten ingekleurd moeten worden gaat vlot: 100% is 'gewoon helemaal vol'. 50% 'moet je een streep in het midden zetten en dan kleuren'. 25% nog een streep trekken en dan is het 1 zo'n stukje. Ze weet ook te vertellen dat het hier om 1 van de 4 gaat (eenvierde), maar hoe dat heet weet ze niet meer.

75%: hier aarzelt ze lang. 'Moet je dan nog een keer een streep trekken?' Dit doet ze, maar ze weet vervolgens niet wat ze daarmee zou moeten doen. Ik wijs op de cirkels met 50 en 25 %. Hoeveel zou dan 75% zijn? Hier komt ze wel op 3 van de vier stukjes.

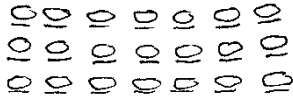
10% en 60% kleurt ze vlot in, maar de stukjes zijn iets te groot. Al met al lijkt het erop dat ze goed heeft onthouden dat je de cirkel gemakkelijk in tweeën en vieren kunt verdelen, en je dan twee of drie van de stukjes moet nemen, maar waarom dat precies zo is, dat lijkt ze niet te weten.

De stroken inkleuren gaat sneller en makkelijker. De strook waar 10% in gekleurd moet worden verdeelt ze in 8 stukjes en kleurt vervolgens 1 stukje. De helft van de helft nemen en zo doorgaan is een manier die ze heeft geleerd, maar 10% past daar eigenlijk niet in.

De pizza en de koek gaat vlot. De beschuitrollen ook, maar als ik daar vraag hoeveel rollen beschuit dat dan zijn weet ze het niet. Een zo'n stukje toch? Dat zijn 2 rollen, nee 2 ½ rol. Door de manier waarop ze de doos met rollen heeft verdeeld is het een lastige opgave. Ze kijkt niet naar de aantallen.

De bioscoop opgave:

'Er zijn 800 plaatsen in de zaal. Hoeveel daarvan zijn er bezet?'

50% is de helft van 800 dus 400.

25% is daar weer de helft van dus 200.

10% ??? Hier komt ze niet uit. Ze denkt 100 ofzo

De broekopgave:

De broek kost 80 euro. Je krijgt 25% korting. Hoeveel kost de broek nu?

Net als Said zegt ze hier eerst 20 euro. Ze heeft de helft genomen en toen nog een keer de helft: 20 euro. Als ik vraag of ze weet wat korting betekent zegt ze dat je minder moet betalen. De broek kost eerst 80 euro, 20 euro korting: 60 euro betalen.

Petjesopgave:

Het petje kost normaal 10 euro. Je krijgt 30% korting. Hoeveel kost het petje nu?

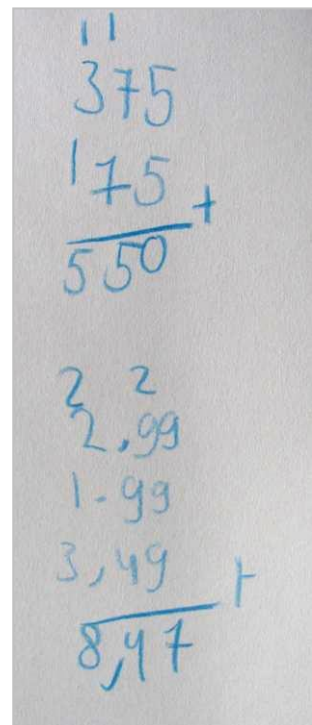
Deze weet ze niet, maar als ik zeg dat het goed is dat ze zegt wat ze denkt dat het ongeveer zal zijn zegt ze 7 euro.

Kale sommen

375+175: Deze doet ze op de 'opa-manier'. Ze zet de getallen resoluut onder elkaar en telt cijferend op: 5 en 5 is 10, 0 opschrijven, 1 boven de tientallen zetten. 8 en 7, is 10, 11, 12, 13, 14, 15, 5 opschrijven en 1 boven de honderdtallen, 4 en 1 is 5, dus 550. Het cijferend optellen gaat haar goed af. Wel valt op, dat ze nog een voor een telt bij de tussenopgave 8+7.

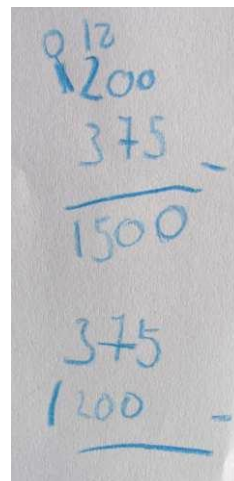
€2,99 + €1,99 + €3,49 =: deze lost ze ook op de 'opa-manier' op. De manier waarop ze de tussenantwoorden uitrekent is verrassend handig: ze maakt tien van de negens dat is 30 en trekt er vervolgens 3 vanaf: 27, 7 opschrijven, 2 boven de tientallen. Dan tien van de negens maken, dat valt weg tegen de twee, 4 erbij (24), 4 opschrijven, 2 naar de honderdtallen, dat is bij elkaar 8, dus antwoord 8,47.

Ik probeer nog even of ze dit nou ook hoofdrekend had kunnen doen. Daar komt ze wel een eind mee, maar haar parate kennis schiet te kort. Ze maakt van de 2,99 3, en van 1,99 2, samen 5. Daar moet 2 vanaf, maar dan wordt het 500-2 (geen eenvoudige som). Uiteindelijk komt daar wel 4,98 uit, maar daar moet dan weer 3,50 bij opgeteld worden en dat is te ingewikkeld.

1200-375: ze zet de getallen onder elkaar en trekt cijferend af, maar doet dat niet correct.

'0-5=0, 0-7=0, 2-3 kan niet, dan wordt het 12, vervolgens telt ze de 3 bij de 12 op in plaats van af te trekken. Antwoord 1500 'maar dat kan niet, want dat is meer dan 1200 en het is een erafsom.' Dan zal het wel andersom moeten, waarna ze de getallen weer onder elkaar zet, maar nu met 375 bovenaan. We onderbreken deze berekening en proberen het hoofdrekend. Wat zou je er eerst af kunnen halen? D: '200', over 1000. Dan moet er nog 175 af (dat weet ze meteen). Eerst 100 eraf (900) en dan nog 75 eraf. Dit laatste doet ze per tental tegelijk en maakt daarbij een telfout. Antwoord: 835.

4x125: 400, 20 en 20 is 40 en 20 is 60 en 20 is 80, (480), 5 en 5 is 10 en nog een keer 5 en 5 is tien, samen 500.

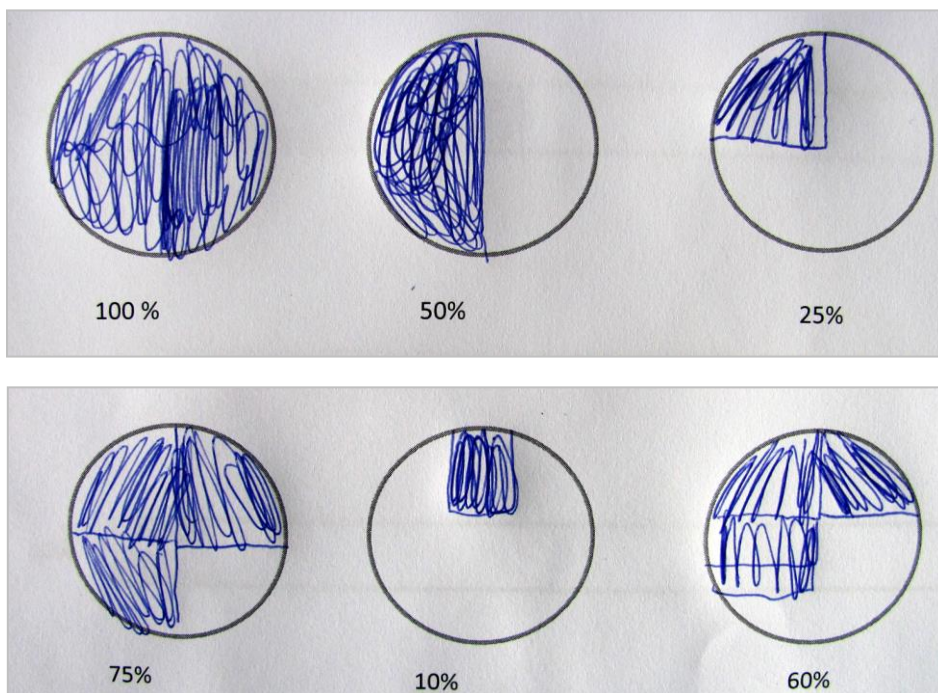
6x15: 6x10 is 60, 2x5 is 10 (70), nog een keer (80) en nog een keer: 90.

72:6 Het kost haar moeite om te bedenken hoe dit ook al weer moest. $60:6=10$. Ze begint vooraan met 6 te tellen en houdt de stand op de vingers bij. Uiteindelijk komt ze zo wel op 12 uit. Ik probeer of ze de 10x manier kan oppakken: $60:6=10$. En dan? $11 \times 6=66$, $12 \times 6=72$: he, het is 12!

92:5: slaan we over, omdat het erg lastige opgaven zijn voor haar.

Floor (12;5 jaar)

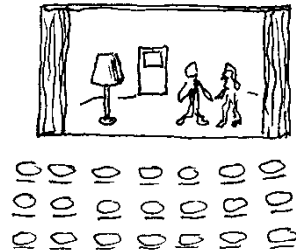
Na een inleidend babbeltje, waarin we ook even refereren aan ons interview in november gaan we aan de slag met het blad met de cirkels waar procenten ingekleurd moeten worden. Dit gaat haar goed af. Zonder aarzelen trekt ze strepen en kleurt in. De 10% wordt een vierkantje, maar is inderdaad duidelijk minder dan de 25%. Klopt wel ongeveer.

Stroken kleurt ze ook snel in. Het maakt haar niet uit of het stroken of cirkels zijn, want je kunt steeds vergelijken met de stroken die je al hebt ingevuld.

De pizza gaat vlot, maar de koek gaat mis. Hier kleurt ze 95 % in, en ziet niet dat het nu gaat om 47%. In haar uitleg doet ze het wel goed: ze gaat uit van 50% is de helft en dan is het een stukje minder. Bij de beschuitrollen maakt ze een klein vierkantje, maar kijkt niet naar het aantal rollen. Dit lijkt haar ook niets te zeggen.

De bioscoop opgave:

'Er zijn 800 plaatsen in de zaal. Hoeveel daarvan zijn er bezet?'

50% dat is dan 750, want 800 en 50 minder is 750. Oh nee, 50% is de helft, oh dan is het 400.

25% hier lijkt ze duidelijk niet goed te begrijpen wat ze moet doen. Moet je dan iets met 25 of zo? Vervolgens zegt ze dat ze denkt dat het 250 is. 10% slaan we over.

De broekopgave:

De broek kost 80 euro. Je krijgt 25% korting. Hoeveel kost de broek nu?

Dat je bij korting minder moet betalen dat weet ze. Ze weet ook wat veel of weinig korting is. Bij deze opgave antwoordt ze met 55, want $80 - 25 = 55$

Het is duidelijk dat de betekenis van een percentage als verhoudingsgetal voor haar nog niet helder is. Ze ziet het als een absoluut getal.

Petjesopgave:

Slaan we daarom over.

Kale sommen

$375 + 175$: 300 en 100 is 400, dan 25 bij de 75, heb je weer 100, dan nog 50 en 50: 600.

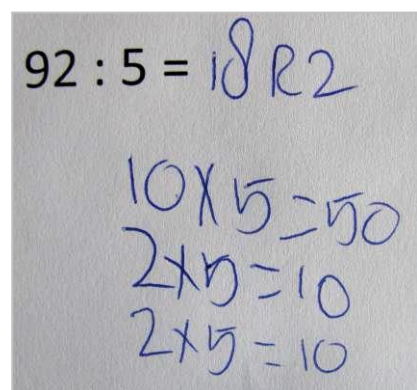
$€2,99 + €1,99 + €3,49$ =: deze lost ze handig hoofdrekend op. Ze maakt van de 2,99 3, en van 1,99 2, en van de 3,49 3,50. Samen 8,50 en daar moet nog drie cent af: 8,47.

$1200 - 375$: rekent ze vlot hoofdrekend uit: 200 eraf, 1000, dan nog 175 eraf, 900, 825.

4×125 : 4×25 is 50 en nog een keer 50, dat is dan ook weer 100, dus samen 500.

6×15 : 6×10 is 60, 6×5 is 30 dus 90.

$92 : 5$: $10 \times 5 = 50$, $2 \times 5 = 10$, nog een keer $2 \times 5 = 10$, dan heb je al 70, dan nog een keer 20, dan heb je 18 keer 5 gedaan. En dan rest 2: 18 rest 2.

Cito opgaven, E5

We bladeren het Cito boekje door en kijken welke opgaven moeilijk zijn voor haar en welke niet. Ze wijst zelf een opgave aan die ze fout had en rekent die nu correct uit. Ze had zich vergist in de toets zegt ze. Jammer, want haar rekenvaardigheid is aardig op peil!

Bijlage 6.5: Casus teambrede implementatie

rekenen

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Bijlage 6.5: Casus teambrede implementatie

School	SBO De Speelboom
Deelnemers	Mieke (orthopedagoog en adjunct) Marijke (leerkracht onderbouw, rekencoördinator) Renate (leerkracht bovenbouw) Paulien (leerkracht bovenbouw) Erica (leerkracht middenbouw en Remedial Teacher) Harrie (zorgcoördinator en leerkracht bovenbouw) Nienke (extern begeleider/verslag)

Vooraf

Voorafgaand aan de bijeenkomst spreek ik kort met Henk, de directeur van de school. Hij benoemt nog eens uitdrukkelijk dat de school de ambitie heeft om aan te sluiten bij de onderwijsbehoeftes van de leerlingen. Daarbij is hij zich er sterk van bewust dat er verschillen in zijn team zijn, waarbij sommige leerkrachten al sterk werken vanuit betekenisvol onderwijs en anderen nog redelijk 'slaafs' de methode volgen. Een uitdaging om dat meer op een lijn te krijgen, aldus Henk.

De bijeenkomst

Na de pilot van het afgelopen jaar heeft de werkgroep besloten het komend jaar rekenen als speerpunt te nemen, met als doel aan het eind van het jaar alle leerkrachten aan de hand van Passende Perspectieven te laten werken.

In het afgelopen schooljaar heeft met name het bovenbouw cluster (groep 8 en 9) met PaPe gewerkt. Renate (groep 9) was van meet af aan enthousiast en Paulien (groep 8) is voorzichtig ingestapt en gaandeweg steeds enthousiaster geworden. Andere leerkrachten uit de bovenbouw gaan komend schooljaar ook met PaPe aan het werk.

In de onderbouw wordt ook door verschillende leerkrachten in doelen gedacht en is het geven van betekenisvol onderwijs de ambitie. Bottleneck is de middenbouw (groep 5, 6 en 7), waar de leerkrachten meer methodegestuurd werken. Het plaatje ziet er als volgt uit:

Cluster	Wie	Hoe werkt men?
Onderbouw: groep 1 t/m 4	Leerkrachten: Rekencoördinator: RT:	Doelgericht ahv map
Middenbouw: groep 5 t/m 7	Leerkrachten: Zorgcoördinator RT:	Methodegestuurd
Bovenbouw: groep 8 en 9	Leerkrachten: Zorgcoördinator: RT:	Doelgericht ahv PaPe

Een groot deel van de bijeenkomst gaat het over het zoeken van een manier om ook de middenbouw zich ervan bewust te maken wat de leerlingen nodig hebben en hen te enthousiasmeren meer in doelen te denken. Daarbij komt nadrukkelijk aan de orde wie aan zet is welke rol zij daarbij heeft.

Verschillende sporen:

- Samen als cluster (alle leerkrachten en de zorgcoördinatoren) een plan maken en samen evalueren kan zorgen voor een betere doorgaande lijn. Ook ontstaat zo een gedeelde verantwoordelijkheid voor het al dan niet halen van doelen. Zorgcoördinatoren moeten globaal weten welke doelen voor welke leerlingen gesteld worden en waarom. Leerkrachten moeten dat beter weten, en kunnen dat ook beter omdat ze de leerlingen dagelijks meemaken.

- De rekencoördinator (Marijke) en de RT-er (Erica) gaan meer de klassen in dan tot nu toe, om leerkrachten te ondersteunen bij het zich ontwikkelen in de richting van het beter kijken naar kinderen en het stellen van doelen daarbij.
- Er worden video-opnames gemaakt van inspirerende lessen, die getoond kunnen worden tijdens werkbijeenkomsten met het cluster. Doel: video's geven een beeld van hoe het ook kan en kan leerkrachten bewust maken van een mogelijke andere manier van werken.
- Zorgcoördinatoren zullen ook meer gaan kijken naar de doelen die leerkrachten zich stellen en de leerkracht daarbij terzijde staan.

Manieren van bewustwording

Hoe kun je als leerkracht weten welke doelen een leerling al beheerst en welke nog niet (dus waar je in je les aan zou moeten werken)? En wat doe je als na een bepaalde periode een deel van de groep de doelen wel heeft gehaald, maar een ander deel niet?

Het gaat om *werken* met doelen en niet om het op papier hebben staan van doelen. Als een van de leerkrachten de doelen genereert voor haar collega's, werkt die collega nog niet automatisch met doelen. Door zelf doelen te stellen voor een niet al te lange termijn, ontstaat er meer 'ownership'. Conclusie: plannen maken in gezamenlijkheid.

De leerkracht weet na enige tijd (1 -3 weken) wel welke doelen een leerling beheerst en waar aan gewerkt moet worden. Doelen die zijn behaald kunnen worden afgevinkt in het groepsplan, waarna nieuwe doelen kunnen worden opgesteld. Als doelen niet zijn behaald, moet worden geanalyseerd waarom ze niet zijn gehaald en wat de leerling nodig heeft om ze alsnog te halen. Dat kan zijn een ander handelingsniveau (bv met ondersteuning van kladpapier ipv uit het hoofd, door tekenen, door modellen en schema's), door het inzetten van hulpmiddelen of door verder te gaan met een ander domein.

Plan voor volgend jaar

Globaal aanhouden van het draaiboek van het afgelopen jaar, met de vijf verschillende bijeenkomsten. Het zal gaan om clusterbijeenkomsten en een aantal teambrede bijeenkomsten om te voorkomen dat het teveel afzonderlijke acties worden. Het onderbouw- en bovenbouwcluster kan volgend schooljaar meteen in haar geheel aan de slag met PaPe.

Voor het middenbouwcluster zal Erica op zoek gaan naar een leerkracht die als kartekker van de middenbouw kan fungeren. Samen met de leerkracht zal ze doelen stellen en bijbehorende geschikte activiteiten uit de methode zoeken. Als dat is gedaan een bijeenkomst met het cluster om te enthousiasmeren en ook anderen aan de slag te laten gaan met de doelen.

De extern begeleider heeft de leiding in de teambijeenkomsten en bereidt de bijeenkomsten met de rekencoördinator en de remedial teacher voor. De extern begeleider coacht de rekencoördinator in het steeds meer zelf scholen en begeleiden van het team.